

TRIKOTNIK, ENAKOOSNA HIPERBOLA IN BERNOULLIJEVA LEMNISKATA

MARKO IN NADA RAZPET

Pedagoška fakulteta
Univerza v Ljubljani

Math. Subj. Class. (2010): 01A55, 51M04, 51M15

V prispevku obravnavamo geometrijsko konstrukcijo trikotnika ABC z dano osnovnico AB , razliko $\alpha - \beta$ kotov ob osnovnici in premico, na kateri je oglišče C . Naloga je posplošitev tiste, ki jo je Josipu Plemelju postavil leta 1891 njegov profesor matematike Vincenc Borštner na ljubljanski gimnaziji.

TRIANGLE, RECTANGULAR HYPERBOLA AND LEMNISCATE OF BERNOULLI

In this contribution we discuss a geometric construction of a triangle ABC when its base AB , difference $\alpha - \beta$ between the angles at this base, and a straight line on which the vertex C is located are given. The problem is a generalization of one posed in the year 1891 to Josip Plemelj by his mathematics teacher Vincenc Borštner in secondary school in Ljubljana.

Uvod

Znano je (več v [4, 5]), da je dal prof. Vincenc Borštner (1843–1917) na ljubljanski državni gimnaziji leta 1891 petošolcem, med katerimi je bil tudi Josip Plemelj (1873–1967), iz neke, nam še vedno *neznane zbirke*, naslednjo konstrukcijsko nalogo.

Naloga (A).

Konstruirati je treba trikotnik z znano stranico c , razliko kotov $\varepsilon = \alpha - \beta > 0$ ob njej in višino v_c .

Vse konstrukcije naj se opravijo z neoznačenim ravnilom in šestilom. Vemo, da se nalogo (A) da rešiti na več načinov. Plemelj jo je najprej rešil z računom, nato pa našel geometrijsko konstrukcijo. V iskanju *neznane zbirke* naletimo dvakrat na isto nalogo v obsežnem delu [2], kjer avtorja pri konstrukciji uporabita izrek o potenci točke glede na krožnico oziroma metodo dopolnitve trikotnika v enakokraki trapez, tako kot je opisano v [1]. Nobena od teh možnosti ni tista, ki naj bi bila v Borštnerjevi zbirki in je obrazložena v [4, 5]. V nadaljevanju iskanja *neznane zbirke* najdemo višješolski učbenik [3] iz leta 1855, v katerem je na strani 185 splošnejša naloga, kot je Borštnerjeva.